

SYLLABUS (II ciklus studija)

Odsjek	Historija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Bosna i Hercegovina u antičko doba				
Šifra/kod	FIL HIS 411 (JEDNOPREDMETNI I DVOPREDMETNI STUDIJ)	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	3/2
Ciklus studija	Drugi	Semestar	Prvi	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvođenja nastave	BOSANSKI JEZIK				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	Prof. dr. Amra Šaćić Beća			
	Kontakt podaci	Kabinet : Kabinet: 134 E-mail: amra.sacic@ff.unsa.ba	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati (JEDNOPREDMETNI STUDIJ)	predavanja <u> 1 </u>; seminar <u> 1 </u>; vježbe <u> 1 </u>				
Sedmični broj kontakt sati (DVOPREDMETNI STUDIJ)	predavanja <u> 1 </u>; seminar <u> 0 </u>; vježbe <u> 1 </u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet je koncipiran tako da studentima prezentira najvažnije segmente kulturno-historijskog razvoja prostora današnje Bosne i Hercegovine od perioda helenizma do kasne antike. Poseban akcenat stavlja se na antičku topografiju, etnografiju, ekonomiju i kulturu pod rimskom upravom. Studenti će se upoznati s modernim shvatanjima pojmova poput rimskog osvajanja, romanizacije, antičke urbanizacije, kolonizacije i ekonomije u kontekstu bosanskohercegovačkog prostora. U sklopu predmeta predviđena je posjeta muzeju (Zemaljski muzej ili Muzej Sarajeva) radi neposrednog upoznavanja s antičkim nasljeđem BiH.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj kolegija je pružiti studentima duboko razumijevanje najstarije prošlosti današnje Bosne i Hercegovine kroz rad s izvornim tekstovima i stručnom literaturom, uz razvijanje sposobnosti kritičkog i kreativnog promišljanja o društvenim, političkim i kulturnim aspektima antike na prostoru BiH.				
SDG (cilj održivog	Predmet teži promoviranju održivog obrazovanja i očuvanja kulturne baštine				

razvoja)	kroz upoznavanje studenata s najstarijom historijom Bosne i Hercegovine. Kroz analizu izvora, kritičko promišljanje i praktične aktivnosti (poput muzejske posjete), studenti razvijaju svijest o značaju kulturnog naslijeđa i doprinosu njegovom očuvanju za buduće generacije. Predmet također potiče odgovoran odnos prema istraživanju, dokumentiranju i prenošenju historijskih spoznaja u skladu s principima održivog razvoja obrazovanja (SDG 4) i očuvanja kulturne baštine (SDG 11).
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Poznavanje osnovnih faktografskih podataka o antičkoj historiji Bosne i Hercegovine. - Razumijevanje uzročno-posljedičnih veza u društveno-političkom i kulturnom razvoju prostora BiH u antici. - Primjena kritičkog aparata historijske nauke pri analizi izvora i literature. - Razvijanje sposobnosti kritičkog i kreativnog pisanja eseja i seminarskih radova na teme iz perioda helenizma do kasne antike. - Motivacija za daljnje izučavanje najstarije regionalne i nacionalne historije te kulturne baštine BiH.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u kolegij i historijska topografija : Upoznavanje s nastavnim planom, programom i literaturom. Historijska topografija autohtonih naroda na prostoru današnje BiH u antičko dob
2.	Utjecaj grčke civilizacije i izvorna pisana građa Utjecaj grčke civilizacije na BiH. Pisani izvori: <i>Polybios, Titus Livius, Plinius Secundus, Appianus, Strabon, Velleius Paterculus, Dio, Ptolemej, Tabula Peutingeriana, Cosmographia.</i>
3.	Epigrafski izvori i antički kultovi Ilirska onomastika na spomenicima, imena naroda, rimski i ilirski kultovi na tlu BiH.
4.	Rimska osvajanja i vojni sukobi na tlu današnje BiH Ratovi s Japodima i Delmatima, Oktavijanov ilirski rat, <i>Bellum Pannonicum</i> , Batonov ustanak.
5.	Administrativno uređenje rimskih provincija Nastanak Ilirika, podjela na Dalmaciju i Panoniju. Peregrinske civitates, municipiji i kolonije.
6.	Civitates u Hercegovini, centralnoj i istočnoj Bosni Pregled i karakteristike: <i>Ager Epidauritanus, Municipium Dilluntum, Civitas Glinditionis, Civitas Melcumanis, Civitas Deremista, Ager Naronitanus, Civitas Derentinorum, Civitas Narensium, Res Publica Aquarum, Municipium Bistuensis, Municipium S..., Civitates Desitiates, Colonia Ris, Municipium Malvesiatum.</i>
7.	Civitates u Zapadnoj Bosni i Posavini Pregled i karakteristike: <i>Municipium Delminensium, Municipum Salvium, Municipum Sarziaticum, Civitates Duri, Civitas Ditionum, Civitas Mazeiorum, Civitas Iapodes, Civitas Amantini, Breucus, Civitas Oseriates, Civitas Colapianos.</i>

8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Rimski rudarski distrikti u Bosni <ul style="list-style-type: none"> • Rimski rudarski distrikt sjeverozapadne Bosne • Rimski rudarski distrikt istočne Bosne • Rimski rudarski distrikt srednje Bosne
10.	Religija autohtonog stanovništva u antičkom periodu (domaći kultovi, rimski grčki utjecaji, interpretatio romana)
11.	Arhitektura i građevinarstvo u periodu I-VI stoljeća Građevinarstvo, urbanizam, javne i privatne građevine
12.	Vajarstvo i slikarstvo na tlu današnje BiH Analiza skulpture, reljefa i zidnog slikarstva.
13.	Komunikacije i rimski cestovni sistem Dolabelin sistem cesta, raskrsnice, putna čvorišta, rimski itinerarij
14.	Rimska vojska i društveni utjecaj <i>Octo cohortes Breecorum, Cohortes Dalmatarum</i> , rimski vojni logori, konzularni beneficiari, utjecaj na religiju i romanizaciju.
15.	Ekonomija i kasna antika Trgovina, zanatstvo, poljoprivreda i stočarstvo. Kasna antika: kršćanstvo, kasnoantička arhitektura, ranokršćanske biskupije na prostoru BiH
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave	Analitička metoda
-------------------------	--------------------------

(oblici i metode)

Nastava se organizuje kroz detaljnu analizu vojno-političkih, kulturnih i ekonomskih događaja.
 Sadržaji se dijele na manje tematske cjeline kako bi studenti mogli bolje razumjeti uzročno-posljedične veze i kontekst historijskih procesa.
 Primjenjuju se studije slučaja, analiza izvora i primjeri iz arheološke i epigrafske građe.

Heuristička metoda
 Studentima se omogućava aktivno učestovanje kroz diskusije, grupne zadatke i kritičko promišljanje.
 Podstiče se samostalno istraživanje, postavljanje pitanja i izvlačenje zaključaka kroz vođene razgovore sa nastavnikom.
 Cilj je razvijanje sposobnosti kritičkog sagledavanja uzročno-posljedičnih veza i metodološke samostalnosti.

Metode izučavanja hronologije
 Poseban naglasak stavlja se na hronološko praćenje razvoja historijskih događaja i procesa.
 Studenti se uče da povezuju događaje u vremenskim okvirima te sagledavaju kontinuitete i promjene u kulturnom, društvenom i političkom kontekstu.
 Primjenjuju se vizualni alati poput vremenskih linija, mapa i tabela radi bolje preglednosti i razumijevanja složenih procesa.

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra
 (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Prisustvo na nastavi	10	10%
2.	Aktivnost na nastavi	10	10%
3.	Seminar / parcijalni ispit	40	40%
4.	Završni ispit	40	40%
Ukupno: <u>100</u> bodova			100%

- 55 % potrebno za prolaz

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- obavezno prisustvo studenata sa redovnim statusom studiranja uz maksimalno tri odsustva po semestru.
- aktivno učešće u nastavnom procesu (interaktivna nastava između predavača i studenata kojom se usvajaju nove vještine i kompetencije te produbljuju prethodna znanja) - evaluacija i praćenja rada studenta tokom semestra
- seminarski rad / esej koji predstavlja slobodan izbor studenta unutar ponuđenih tema iz perioda 3.st.p.n.e do 6.st.n.e u kontekstu bosanskohercegovačke historije
- parcijalna provjera znanja polovinom semestra. Test će biti koncipiran tako da obuhvati gradivo koje će biti izloženo u prvih sedam sedmica nastave

	<ul style="list-style-type: none"> • završna provjera znanja koja obuhvata gradivo iz druge polovine semestra <p>Napomena:</p> <p>Popis tema za seminarske radove biti će dostupan studentima na web stranici Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bojanovski, Ivo (1988). <i>BiH u antičko doba</i>. ANU BiH, Djela, knj. LXVI, CBI knj. 6, Sarajevo. 2. Mesihović, Salmedin (2018). <i>Bitka za Ilirik</i>. Sarajevo. 3. Šaćić Beća, Amra (2022). <i>Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije / Northern Bosnia within the Bounds of Roman Pannonia</i>. Sarajevo. 4. Džino, Danijel & Domić Kunić, Alka (2013). <i>Rimski ratovi u Iliriku – povijesni antinarativ</i>. Zagreb. <ol style="list-style-type: none"> 1. Arheološki leksikon BiH (1988). <i>Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine</i>, ed. Borivoj Čović, Tom I–III; Mape 1–4, Sarajevo. 2. Basler, Đuro (1975–1976). <i>Rimski metalurški pogon i naselje u dolini Japre</i>, GZM, N. S. Arheologija, sv. XXX–XXXI, 121–216, Sarajevo. 3. Bojanovski, Ivo (1974). <i>Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, Sarajevo. 4. Bojanovski, Ivo (1983). <i>O rimskom rudarstvu i metalurgiji u sjeverozapadnoj Bosni. Rimski ferarija u Starom Majdanu na Sani (prethodni izvještaj)</i>, Zbornik Arheološkog društva Bosne i Hercegovine 1, Arheološko društvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 119–130. 5. Bojanovski, Ivo (1985). <i>Ilirska plemena u istočnoj Hercegovini i njihov smještaj</i>, Tribunia 9, Zavičajni muzej Trebinje, Trebinje, 7–24. 6. Bojanovski, Ivo (1988). <i>BiH u antičko doba</i>, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. 7. Brigić, Dženan & Veletovac, Edin (2023). <i>Historija Bosne i Hercegovine. 1, Prostor Bosne i Hercegovine u prahistoriji i antici</i>, Sarajevo. 8. Dodig, Radoslav (2020). <i>Ljubuški kraj u antičko doba</i>, Ljubuški. 9. Busladžić, Adnan (2008). <i>Umjetnost antičkih mozaika na tlu današnje Bosne i Hercegovine / Ancient mosaics in the territory of Bosnia and Herzegovina</i>, Sarajevo.

10. Busladžić, Adnan (2011). *Rimske vile u Bosni i Hercegovini / Roman Villas in Bosnia and Herzegovina*, Sarajevo.
11. Busladžić, Adnan (2014). *Antički željezni alat i oprema sa prostora Bosne i Hercegovine*, Sarajevo.
12. Grbić, Dragana (2014). *Plemenske zajednice u Iliriku – predurbane administrativne strukture u rimskim provincijama između Jadrana i Dunava (I–III vek)*, Beograd.
13. Grupa autora (1984). *Kulturna istorija BiH* (poglavlja E. Pašalić i Đ. Basler), Sarajevo.
14. Imamović, Enver (1977). *Antički kulturni i votivni spomenici na području Bosne i Hercegovine*, Sarajevo.
15. Imamović, Mersiha (2023). *Sjeveroistočna Bosna u antičko doba*, Tuzla.
16. Kaljanac, Adnan (2022). *Stranputice rane arheologije u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo.
17. Marić, Almir (2015). *Antičko društvo na prostoru današnje Hercegovine*, Filozofski fakultet u Sarajevu: rukopis doktorske disertacije, Sarajevo.
18. Marić, Almir (2019). *Rimske pomoćne kohorte na Humcu*, Mostar.
19. Marić, Almir (2021). *Tragovi rimskih hramova u Bosni i Hercegovini*, *Acta Illyrica: godišnjak Udruženja BATHINVS*, god. 5, br. 5, str. 171–192.
20. Mesihović, Salmedin (2011). *Antiqvi homines Bosnae*, Sarajevo.
21. Mesihović, Salmedin (2014). *Proconsules, legati et praesides. Rimski namjesnici Ilirika, Gornjeg Ilirika i Dalmacije*, Sarajevo.
22. Mesihović, Salmedin & Šaćić, Amra (2015). *Historija Ilira*, Sarajevo.
23. Mesihović, Salmedin (2021). *Iliri-Postanci*, Sarajevo.
24. Omerčević, Bego (2010). *Bosna i Hercegovina u vrijeme kasne antike*, Tuzla.
25. Pašalić, Esad (1960). *Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo.
26. Pašalić, Esad (1975). *Sabrano djelo*, Sarajevo.
27. Paškvalin, Veljko (2012). *Antički sepulkralni spomenici s područja Bosne i Hercegovine*, ANU BiH, Djela, LXXXIII, CBI 9, Sarajevo.
28. Raunig, Branka (2004). *Umjetnost i religija prahistorijskih Japoda*, ANU BiH, Djela, LXXXII, CBI 8, Sarajevo.
29. Samardžić, Gligor (2015). *Istočna Hercegovina u rimsko doba*, Kosovska Mitrovica.
30. Šaćić, Amra (2011). *Antički epigrafski spomenici istočne Herecegovine*, Filozofski fakultet u Sarajevu: rukopis magistarskog rada, Sarajevo.
31. Šaćić, Amra (2016). *Administrative Organization of Today's Bosnia and Herzegovina during the Roman Empire (I–III century)*, Filozofski fakultet u Ljubljani: rukopis doktorske disertacije, Sarajevo.
32. Šaćić Beća, Amra (2020). *Bosna i Hercegovina u antičko doba u kontekstu zapadnobalkanske historiografije u prve dvije decenije 21. stoljeća*, u: Juzbašić, Dževad & Šehić, Zijad (ur.), *Prilozi o historiografiji Bosne i Hercegovine: (2001–2017)*, Sarajevo, str. 13–54.
33. Šaćić Beća, Amra (2022). *Mining in the Inland of the Roman province of Dalmatia in the 3rd and 4th centuries*, u: Lovenjak, Milan (ur.), Cedilnik, Alenka (ur.), *Na obzorju novega: območje severnega Jadrana ter vzhodnoalpski in balkansko-podonavski prostor v obdobju pozne antike in zgodnjega srednjega veka*, Ljubljana, str. 177–211.

	<p>34. Šaćić Beća, Amra (2023). <i>Geopolitical position and administrative affiliation of the Iapodes in the Roman province of Dalmatia</i>, <i>Godišnjak</i>, knj. 52, str. 95–114.</p> <p>35. Šaćić Beća, Amra (2024). <i>The Daorson, Municipium Diluntum, and the Question of (Dis)continuity</i>, <i>Acta Illyrica: godišnjak Udruženja BATHINVS</i>, god. 8, br. 8, str. 35–59.</p> <p>36. Škegro, Ante (1999). <i>Gospodarstvo rimske provincije Dalmacije</i>, Zagreb.</p> <p>37. Veletovac, Edin (2014). <i>Istočnobosanska rudarska oblast</i>, ANU BiH, <i>Godišnjak</i>, CBI 43, str. 113–121, Sarajevo.</p>
Napomene	<p>Korištenje umjetne inteligencije ili AI alata za generiranje teksta (npr. ChatGPT, Bard ili slični) u izradi eseja, zadataka ili drugih pisanih radova <u>nije dopušteno</u>. Svi radovi moraju biti rezultat vlastitog rada studenata, uz pravilno navođenje izvora. Kršenje ovog pravila smatra se oblikom akademskog nepoštenja i bit će tretirano kao plagijat.</p>

